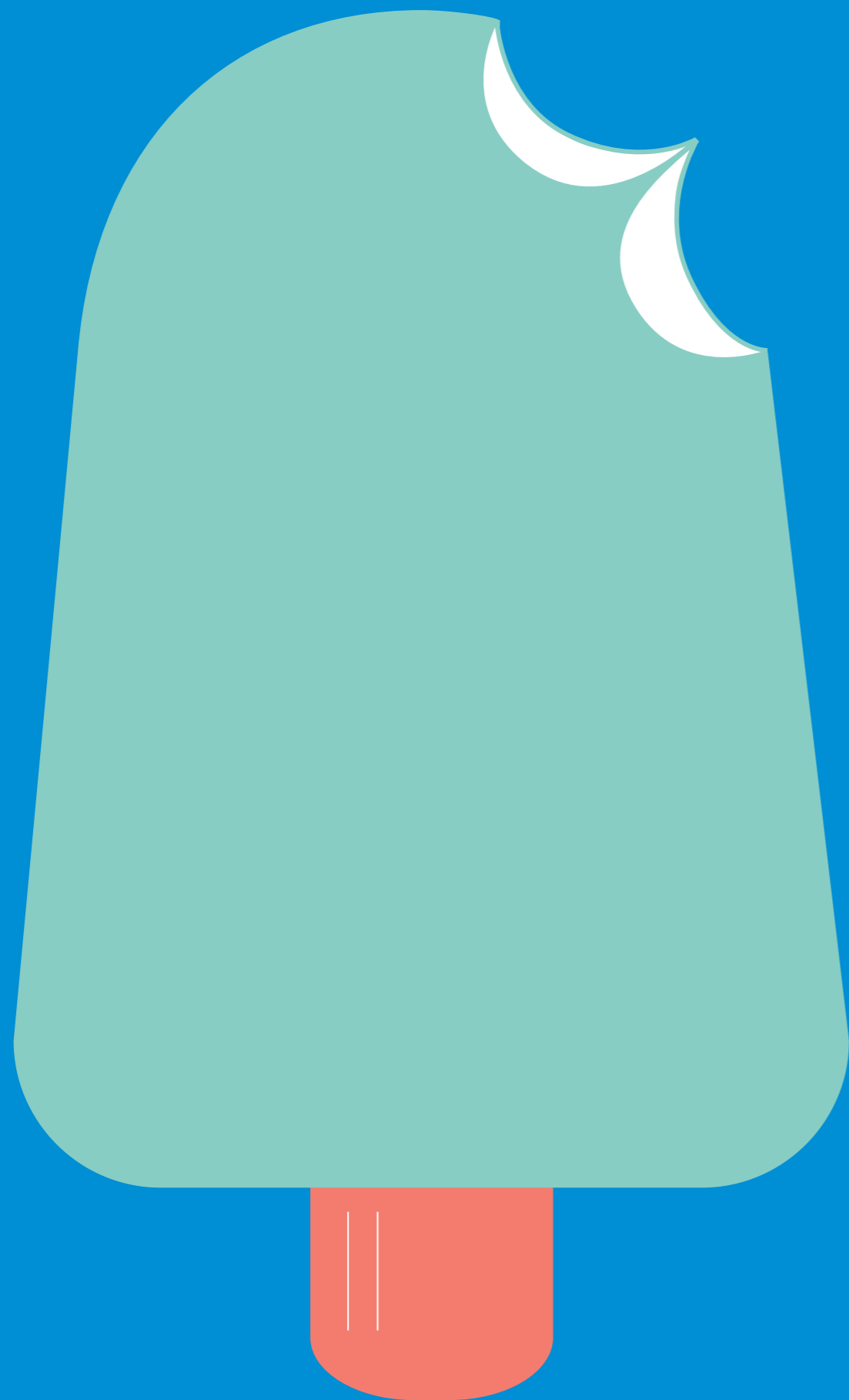

SKOLBARN FÖRSÄKRINGAR

2021 års granskning av kommunernas
skolbarnsförsäkringar

FORENA

INNEHÅLL

Inledning	4
Sammanfattning	6
Det privata försäkringsskyddet för barn	7
Kartläggning av kommunernas olycksfallsförsäkringar för grundskoleelever	7
Privata barnförsäkringar	10
Alla barn behöver ett bra försäkringsskydd	12
Checklista för bättre skolbarnsförsäkringar	13

INLEDNING

Barns trygghet vilar på deras föräldrar, anhöriga och samhället. Samhällets stöd till barn och föräldrar är omfattande och kanaliseras huvudsakligen via staten, kommuner och regioner (tidigare landsting) som enligt en bred rättighets- och skyldighetslagstiftning tillförsäkrar familjeekonomiskt stöd, omsorg och utbildning till barn och föräldrar.

I den här rapporten, som är en uppdatering av Forenas tidigare rapport från 2019, *Vem försäkrar barnen?*, kartlägger vi det privata försäkringsskyddet som kommuner och föräldrar tecknar för barnen.

Rapporten är skriven av Forenas samhällspolitiska chef Håkan Svärdman.

32
KOMMUNER LÄMNA
156 410
GRUNDSKOLEELEVER
OFÖRSÄKRADE!

SAMMANFATTNING

- Förlorar man sin framtida arbetsförmåga som barn på grund av olycka eller sjukdom är risken mycket stor att även drabbas av livslång fattigdom som vuxen. Orsaken är att ett av tre barn, eller 797 000 barn mellan 0–19 år, saknar ett tillfredställande eget försäkringsskydd som en barnförsäkring kan ge.
- Alla barn som går i kommunal förskola, grundskola eller kommunalt gymnasium omfattas av kommunens olycksfallsförsäkring (skolbarnsförsäkring). Detta försäkringsskydd är långtifrån tillfredställande eller likvärdigt visar Forenas kartläggning av skolbarnsförsäkringarna i Sveriges samtliga kommuner. Kartläggningen gäller endast försäkringsskyddet för grundskoleeleverna.
- Vanligtvis gäller skolbarnsförsäkringen dygnet runt, det vill säga både under skoltid, fritid och lov för samtliga barn som går i grundskolan och avsett skolans huvudman.
- I 32 kommuner gäller skolbarnsförsäkringen endast under skoltid. Sammantaget har dessa kommuner 156 410 grundskoleelever. Det innebär att uppskattningsvis 51 600 av dessa elever är helt oförsäkrade när de inte är i skolan på grund av att de saknar en egen barnförsäkring (se tabell 2 som redovisar aktuella kommuner).
- I hela landet saknar 358 400 grundskoleelever en egen barnförsäkring.
- Ett oförsäkrat barn som råkar ut för en skada som gör att barnet förlorar sin framtida arbetsförmåga får den lägsta ersättningen från Försäkringskassan. I år uppgår den till 13 190 kronor per månad efter skatt – en nivå som ligger strax över fattigdomsgränsen i Sverige. Med en skolbarnsförsäkring som gäller även på fritiden kan en kompletterande ersättning för ekonomisk invaliditet utbetalas, som vanligtvis ligger på drygt 1,4 miljoner kronor. Det höjer den sammantagna ersättningen till 15 200 kronor per månad under de följande 60 åren.

DET PRIVATA FÖRSÄKRINGSSKYDDET FÖR BARN

Utöver de statliga socialförsäkringarna finns ett omfattande privat försäkringsskydd för barn. Alla kommuner i Sverige har tecknat olycksfallsförsäkringar för eleverna. Flertalet föräldrar har även tecknat en sjuk- och olycksfallsförsäkring för sina barn, en så kallad barnförsäkring. Gemensamt för kommunernas försäkringar är att de endast ersätter skador som drabbar barnen genom olycksfall och inte på grund av sjukdom. Innehållet i försäkringarna skiljer sig emellertid mellan kommunerna, vilket följande kartläggning tydligt visar.

KARTLÄGGNING AV KOMMUNERNAS OLYCKSFALLSFÖRSÄKRINGAR FÖR GRUNDSKOLEELEVER

Kommunerna har ingen skyldighet att teckna olycksfallsförsäkringar för eleverna inom deras skolverksamhet, men har gjort det frivilligt sedan 1950-talet. Då var eleverna endast försäkrade under skoltid, men successivt har det blivit allt vanligare att kommunerna tecknar försäkringar som gäller dygnet runt för eleverna. I slutet av 1980-talet försäkrade omkring 40 procent av kommunerna barnen endast under skoltid.

Kommunerna tecknar försäkringarna hos privata försäkringsbolag. Det sker inom regelverket för offentlig upphandling och ofta med hjälp av privata försäkringsförmedlare. Upphandlingen innebär också att många kommuner väljer nya försäkringsbolag återkommande. Det innebär också att marknadsandelarna för respektive försäkringsbolag kan förändras snabbt. För nio år sedan hade försäkringsbolaget Folksam flest kommuner försäkrade, men i år är det försäkringsbolaget Protector (se tabell 1)

TABELL 1: FÖRSÄKRINGSBOLAGEN SOM FÖRMEDLAR OLYCKSFALLS- FÖRSÄKRING FÖR GRUNDSKOLEELEVER 2012 – 2021

FÖRSÄKRINGSBOLAG	ANDEL AV KOMMUNERNA	
	ÅR 2012	ÅR 2021
Folksam	41 %	4 %
Länsförsäkringar	2 %	11 %
Gjensidige	8 %	0 %
If	18 %	0 %
Stockholmregionens Försäkring AB	3 %	7 %
St:Erik	0 %	1 %
Protector	0 %	54 %
Trygg Hansa	1 %	0,3 %
Svedea	0 %	20 %
Svensk kommunförsäkring	0 %	3 %
Europeiska	19 %	0 %
Chartis	6 %	0 %
AIG	0,7 %	0 %

Kommunerna tecknar vanligtvis motsvarande försäkringar för barn som går i förskolan och gymnasieskolan, men skillnader i villkor kan finnas mellan de olika skolformerna. Under årens lopp har kommunerna förbättrat sitt försäkringsskydd för grundskoleeleverna. Allt färre kommuner försäkrar eleverna enbart under skoltid och allt fler erbjuder ett försäkringsskydd som innehåller högre ersättningsbelopp och rätt till kristerapi. Dessutom tecknar nästan alla kommuner olycksfallsförsäkringar som även omfattar elever som går i fristående privata skolor i kommunen. I vilken utsträckning de fristående skolorna tecknar olycksfallsförsäkring har inte kartlagts i denna undersökning.¹

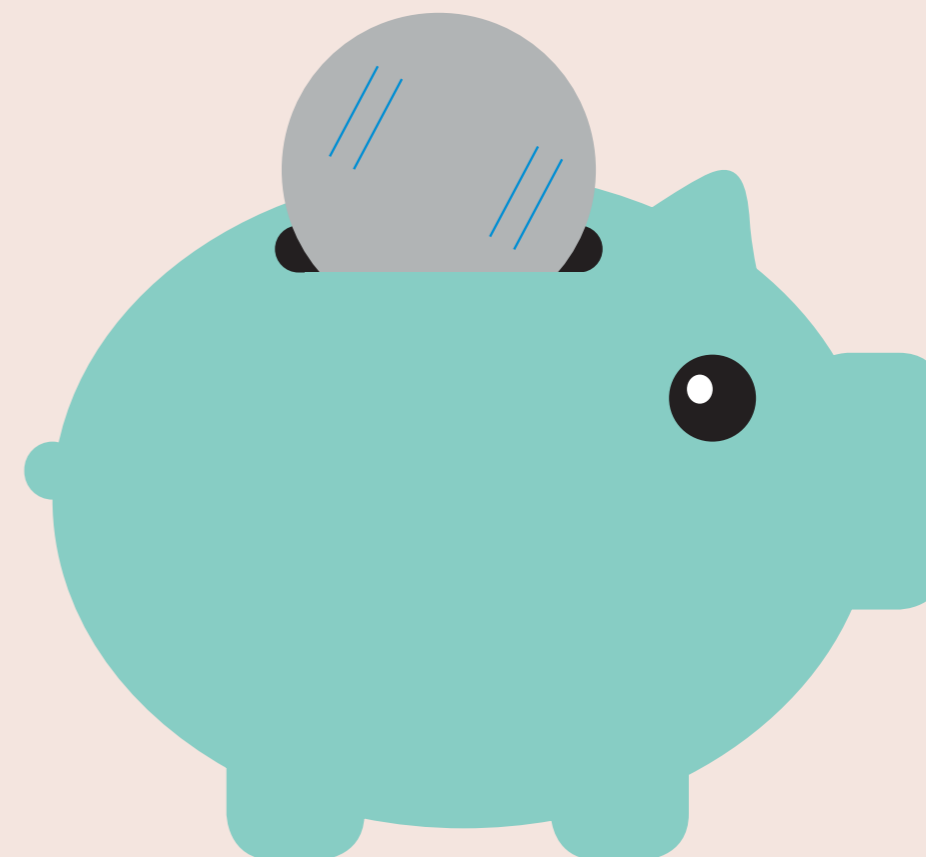
I 97 procent av kommunerna är den högsta ersättningen vid bestående funktionsnedsättning på grund av olycka, även kallade medicinsk invaliditet, 30 prisbasbelopp (1 428 000 kronor). I tre procent av kommunerna är den högsta ersättningen 20 prisbasbelopp (952 000 kronor). Vid bestående arbetsförmåga på grund av olycka, även kallad ekonomisk invaliditet, är det vanligaste ersättningsbeloppet 30 prisbasbelopp (1 428 000 kronor), vilket 88 procent av kommunerna har. Försäkringsbeloppet uppgår till 20 prisbasbelopp (952 000 kr) i tre procent av kommunerna och i åtta procent av kommunerna är ersättningen 15 prisbasbelopp (714 000 kronor). En procent av kommunerna har tio prisbasbelopp (465 000 kr) som högsta ersättning. Mellan åren 2013 och 2019 minskade antalet kommuner som lämnade eleverna oförsäkrade på framtiden från 52 till 35 stycken. I årets undersökning är det 32 kommuner som fortfarande begränsar försäkringsskyddet för grundskoleeleverna till att endast gälla under verksamhetstid.

Sammanlagt finns det 156 410 grundskoleelever i dessa kommuner, vilket motsvarar 15 procent av samtliga grundskoleelever i Sverige. Flertalet av dessa elever har egna individuella sjuk- och olycksfallsförsäkringar som deras föräldrar har tecknat, men inte alla. Forenas intervjuundersökning från 2019 visar att ett av tre barn i Sverige saknar en individuell sjuk- och olycksfallsförsäkring. Det betyder att uppskattningsvis 51 600 barn är helt oförsäkrade när de inte vistas i skolan. Utifrån nationell skadestatistik kan vi förvänta oss att drygt 4 100 av dessa barn under året kommer att söka akutvård på grund av skada under året. I hela landet är det 358 400 grundskoleelever som saknar en individuell sjuk- och olycksfallsförsäkring.

TABELL 2: KOMMUNER DÄR OLYCKSFALLSFÖRSÄKRING FÖR GRUNDSKOLEELEVERNA SOM ENDAST GÄLLER UNDER VERKSAMHETSTID ÅR 2019, SORTERADE LÄNSVIS.

DALARNA	GÄVLEBORG	SKÅNE	SÖDERMANLAND
Borlänge	Gävle	Båstad	Katrineholm
Falun	Hofors	Eslöv	Nyköping
Gagnef		Helsingborg	Strängnäs
Leksand		Kävlinge	Trosa
Mora		Lomma	
Orsa		Malmö	
Rättvik		Staffanstorps	
		Vellinge	
		Åstorp	
		Ängelholm	
VÄSTERNORRLAND	VÄSTMANLAND	VÄSTRA GÖTALAND	ÖSTERGÖTLAND
Örnsköldsvik	Fagersta	Falköping	Finspång
	Skinnskatteberg	Hjo	Mjölby
	Västerås		Ydre

¹ Kartläggningen av kommunernas skolbarnförsäkringar genomfördes mellan den 17 och 21 maj 2021.

PRIVATA BARNFÖRSÄKRINGAR

Renodlade olycksfallsförsäkringar för barn har erbjudits sedan början av förra seklet, men kombinationen med en försäkring som gav ersättning för skador som orsakades av både olycksfall och sjukdomar utvecklades först under 1970-talet. Genomslaget för denna form av barnförsäkring skulle dock dröja till slutet av 1990-talet då drygt en tredjedel av barnen hade en sådan försäkring. Idag har andelen ökat till två tredjedelar. Barnförsäkringar kan antingen tecknas som grupp- eller individuell försäkring. Kännetecknade för gruppförsäkring jämfört med den individuella försäkringen är framför allt följande:

- Ingen hälsodeklaration för barnet måste lämnas till försäkringsbolaget.
- Färre försäkringsmoment ersätts.
- Försäkringsbeloppen är lägre.
- Lägre premie på försäkringen som också kan omfatta samtliga barn i familjen.

Individuella barnförsäkringar kan tecknas först efter att föräldrarna har fyllt i en hälsodeklaration om barnets hälsa till försäkringsbolaget. Vissa försäkringsbolag tillämpar inte hälsodeklaration ifall kunden har tecknat en graviditetsförsäkring innan förlossning. Hälsodeklarationen innehåller också en fullmakt som ger försäkringsbolaget rätt att inhämta upplysningar från den allmänna hälso- och sjukvården. Utifrån uppgifterna i hälsodeklarationen gör försäkringsbolaget en riskbedömning som avgör ifall försäkringsansökan beviljas enligt normala villkor eller med undantagsklausuler, karenstid eller avslås helt. Vid avslag eller om försäkringen erbjuds med begränsningar ska försäkringsbolaget lämna en individuell motivering till beslutet. Ett avslag kan prövas i allmän domstol. Skulle det senare visa sig att uppgifterna i hälsodeklarationen är oriktiga kan det leda till att ingen ersättning betalas ut och att försäkringen sägs upp.

Undantag och begränsningar finns i alla barnförsäkringar. Ingen försäkring gäller för skador och sjukdomar som visade sig innan försäkringen tecknades. Medfödda sjukdomar, psykiska sjukdomar och nerv- och muskelsjukdomar brukar försäkringsbolagen undanta eller så tillämpas begränsade ersättningsbelopp. Även vissa aktiviteter som kan anses särskilt riskfyllda som exempelvis kampsporter kan undantas samt att ersättningen sätts ned eller helt undantas ifall barnet skadar sig på grund av alkohol eller droger. Flertalet barnförsäkringar gäller till barnet fyller 25 år och ibland till och med 30 år. När försäkringen upphör erbjuder många försäkringsbolag en motsvarande sjuk- och olycksfallsförsäkring för vuxna utan hälsodeklaration.

Av uppgifter från försäkringsbolagen framgår att olycksfall hos barn är den vanligaste orsaken till ersättningsbara skador. Sjukdomar står emellertid för största delen av de totala skadekostnaderna. De fyra mest frekventa sjukdomstyperna är psykiatriska diagnoser, mag- och tarmsjukdomar, diabetes och cancer. För att underlätta föräldrarnas val av barnförsäkring genomför Konsumenternas försäkringsbyrå en opartisk jämförelse av försäkringsbolagens erbjudanden varje år. Jämförelsen utgår från sex stycken ersättningsmoment som bedöms särskilt viktiga. För varje moment granskas ersättningsnivån, ersättningstiden och begränsningar. Momenten poängsätts från 0 till 5 och därefter beräknas försäkringens genomsnittspoäng. Vid den senaste jämförelsen fick barnförsäkringarna från ICA Försäkring och Moderna högst betyg.

TABELL 3: KONSUMENTERNAS FÖRSÄKRINGSBYRÅS JÄMFÖRELSE AV FÖRSÄKRINGSBOLAGENS BARNFÖRSÄKRINGAR.

FÖRSÄKRINGSBOLAG	TYP AV FÖRSÄKRING	POÄNG
ICA Försäkring	Individuell försäkring	4,3
Moderna (Large)	Individuell försäkring	4,3
Gjensidige	Individuell försäkring	4,2
Dina	Individuell försäkring	3,9
Folksam	Individuell försäkring	3,9
If	Individuell försäkring	3,9
Länsförsäkringar	Individuell försäkring	3,9
Trygg Hansa	Individuell försäkring	3,9
Folksam	Gruppförsäkring	3,7
Tre Kronor via Swedbank/Sparbankerna	Individuell försäkring	3,6
Bliwa	Gruppförsäkring	2,5
Trygg-Hansa	Gruppförsäkring	1,7
Länsförsäkringar	Gruppförsäkring	1,5
Euro Accident	Gruppförsäkring	1,2
Skandia	Gruppförsäkring	1,1

Källa: Konsumenternas.se 20210521

ALLA BARN BEHÖVER ETT BRA FÖRSÄKRINGSSKYDD

Det statliga socialförsäkringssystemet är huvudsakligen uppbyggt för att täcka inkomstbortfallet för inkomsttagare som är etablerade på arbetsmarknaden. Socialförsäkringsförmåner som kan bli aktuella för barn som drabbas av svåra funktionsnedsättningar på grund av olycksfall och sjukdomar syftar huvudsakligen till att underlätta föräldrarnas vård av barnet i hemmet. Barn som förlorar sin framtida arbetsförmåga riskerar drabbas av livsvarig fattigdom som vuxen. Om barn ska ha möjlighet till en likvärdig trygghet som de flesta vuxna omfattas av krävs att de har en privat barnförsäkring. En sådan försäkring kan ge en ekonomisk trygghet på en anständig nivå och möjligheter till bättre framtidsutsikter. Alla barn är dessvärre inte försäkrade – ett av tre barn saknar en egen barnförsäkring.

För olycksfall är alla skolbarn försäkrade via kommunerna. Detta försäkringsskydd är långtifrån tillfredställande eller likvärdigt visar vår kartläggning. Många kommuner har fortfarande för låga ersättningsbelopp och begränsar skyddet till skoltid. Antalet kommuner som endast försäkrar eleverna under skoltid har minskat från 49 till 32 stycken jämfört med 2017. Sammanlagt har dessa kommuner 156 410 grundskoleelever. Det innebär att uppskattningsvis 51 600 elever är helt oförsäkrade när de inte är i skolan. I hela landet saknar 358 400 grundskoleelever en egen barnförsäkring. Av samtliga barn mellan 0–19 år är det drygt 797 000 som saknar en egen barnförsäkring.

Ett oförsäkrat barn som råkar ut för en skada som gör att barnet förlorar sin framtida arbetsförmåga får den lägsta ersättningen från Försäkringskassan. I år uppgår den till 13 190 kronor per månad efter skatt – en nivå som ligger strax över fattigdomsgränsen i Sverige. Med en skolbarnsförsäkring som gäller även på fritiden kan en kompletterande ersättning för ekonomisk invaliditet utbetalas, som vanligtvis ligger på drygt 1,4 miljoner kronor. Det höjer den sammanlagda ersättningen till 15 200 kronor per månad under de följande 60 åren.

CHECKLISTA FÖR BÄTTRE SKOLBARNSFÖRSÄKRINGAR

I en intervjuundersökning som Ipsos genomförde på Forenas uppdrag visar att nästan alla föräldrar tycker det ska vara en lagstadgad skyldighet för kommunerna att teckna likvärdiga skolbarnsförsäkringar. Frågan har prövats vid ett flertal tillfällen av Sveriges riksdag, men majoriteten har varit av uppfattningen att skolbarnsförsäkring även fortsättningsvis ska vara en frivillig kommunal angelägenhet.

En alternativ väg vore istället att kommunerna blir bättre på att dels ge information om sina skolbarnsförsäkringar, dels förbättrar skyddet i försäkringarna. Därför har Forena tagit fram en checklista som kan fungera som inspiration och stöd för kommunerna i sitt arbete med att ta fram skolbarnsförsäkringar med tillfredställande kvalitet och hur information och administration kan förbättras.

ALLMÄNNA RIKTLINJER FÖR SKOLBARNSFÖRSÄKRING:

- Alla barn i kommunens verksamhet bör ha ett likvärdigt skydd oavsett skolform.
- Försäkringen bör omfatta samtliga mantalsskrivna barn i kommunen mellan 0–19 år.
- Försäkringen bör gälla dygnet runt, såväl under skoltid som fritid samt vid lov.
- Skolbarnsförsäkringen bör ge ersättningen vid både ekonomisk och medicinsk invaliditet på minst 30 prisbasbelopp, samt krisstöd
- Om skolbarnsförsäkringen inte gäller samtliga mantalsskrivna barn bör friskolorna i kommunen skaffa ett försäkringsskydd som motsvarar vad som gäller för eleverna i de kommunala skolorna.
- Skolan bör ha ansvar för att anmäla skador som sker under skoltid.
- Varje skola bör ha en försäkringsansvarig.
- Skolan bör tydligt informera om att försäkringen endast gäller för olycksfallsskador och inte för sjukdomar.
- Kommun och försäkringsbolag bör utforma anmälningsfunktioner som underlättar för vårdnadshavare och elever att anmäla skador. Viktigt att i detta sammanhang uppmärksamma behovet av information om tidigare avtal med andra försäkringsbolag än det nuvarande.

GEMENSAM PLATTFORM FÖR SKADESTATISTIK

- Sveriges kommuner och regioner (SKR) bör ta initiativ till en plattform för insamling av skadestatistik som kan användas i skadeförebyggande syfte. Upphandlade försäkringsbolag bör ha skyldighet att anmäla godkända skador till plattformen. Svensk Försäkring bör involveras i detta arbete.

² Se Forenas rapport Vem försäkrar barnen? (2019)

FORENA

www.forena.se

info@forena.se

08-791 17 00

Producerad av Forena

Tryck: Tellogruppen 2021